

Utgiftsområde 25

Allmänna bidrag till kommuner

Utgiftsområde 25 – Allmänna bidrag till kommuner

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	5
2.3	Mål för utgiftsområdet.....	5
2.4	Resultatindikationer och andra bedömningsgrunder	6
2.5	Resultatredovisning.....	6
2.5.1	Svagt resultat för kommuner och regioner.....	6
2.5.2	Det kommunalekonomiska utjämningsystemet ska ge likvärdiga ekonomiska förutsättningar	11
2.5.3	Fortsatt ökad skuldsättning och försvagad soliditet	12
2.5.4	Kommunalskatterna ökade	13
2.5.5	Skillnader mellan kommuners och regioners utveckling.....	13
2.5.6	En viss minskning av antalet riktade statsbidrag	16
2.5.7	Skillnader i redovisningen mellan kommuner.....	16
2.5.8	Effektivitet i kommunsektorn	16
2.6	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	18
2.7	Politikens inriktning	19
2.7.1	Kommunsektorns resultat förväntas att förbättras.....	19
2.7.2	De generella statsbidragen	20
2.7.3	Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndigheten	21
2.7.4	Stärkt kontroll av privata utförare.....	21
2.7.5	Kommunal skattebroms och skattesänkingspremie	21
2.8	Budgetförslag.....	22
2.8.1	1:1 Kommunalekonomisk utjämning.....	22
2.8.2	1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	28
2.8.3	1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	29
2.8.4	1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner	30
2.8.5	1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn	31

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2026 inom utgiftsområde 25
Allmänna bidrag till kommuner enligt tabell 1.1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2026 ingå ekonomiska åtaganden
som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de
belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Kommunalekonomisk utjämning	174 096 852
1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader	6 364 352
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	8 650
1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner	250 000
1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn	3 500
Summa anslag inom utgiftsområdet	180 723 354

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag

Beställningsbemyndigande

Tidsperiod

1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner	500 000	2027–2028
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	500 000	

2 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar fem anslag. Inom ramen för anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* redovisas flera olika bidrag och avgifter. Utgiftsområdet omfattar vidare anslaget 1:2 *Utvärderingsbidrag för LSS-kostnader* (inkomsttitel 7121 *Utvärderingsavgift för LSS-kostnader*), anslaget 1:3 *Bidrag till kommunalekonomiska organisationer*, anslaget 1:4 *Tillfälligt stöd till enskilda regioner* och anslaget 1:5 *Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn*.

2.2 Utgiftsutveckling

I denna proposition föreslås att utgifterna inom utgiftsområdet sammantaget ökas med 7,526 miljarder kronor 2026 jämfört med 2025. Anledningen till detta är bl.a. att ett antal ekonomiska regleringar föreslås till följd av förändrade uppgifter och förutsättningar vilket ökar utgifterna inom utgiftsområdet.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

	Utfall 2024	Budget 2025 ¹	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
1:1 Kommunalekonomisk utjämning	167 871	166 750	166 750	174 097	174 986	176 916
1:2 Utvärderingsbidrag för LSS-kostnader	5 827	6 128	6 129	6 364	6 364	6 364
1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer	7	7	7	9	7	7
1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner		303	301	250	250	250
1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn		8	8	4	1	1
Äldreanslag						
2024 1:4 Tillfälligt stöd till enskilda kommuner och regioner	239					
2024 1:5 Medel till befolkningsmässigt mindre kommuner	300					
Totalt för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	174 245	173 197	173 195	180 723	181 608	183 538

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för utgiftsområdet är att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner som bidrar till en effektiv kommunal verksamhet med hög kvalitet (prop. 2008/09:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.3, bet. 2008/09:FiU3, rskr. 2008/09:150).

2.4 Resultatindikationer och andra bedömningsgrunder

Regeringens redovisning utgår från följande resultatindikatorer och bedömningsgrunder:

- årets resultat
- skuldsättning
- soliditet
- utveckling av skattesatser
- skillnader i årets resultat, skuldsättning, soliditet och utveckling av skattesatser.

Jämfört med budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 25, bet. 2024/25:FiU3, rskr. 2024/25:121) har vissa ändringar gjorts i redovisningen av resultaten. För att underlätta jämförelser med årets resultat används nu antingen föregående års resultat eller ett genomsnitt av de fem senaste åren, även om vissa tidsserier utgår från 2000. Långsiktiga skulder har fått en uppdaterad definition för att undvika sammanblandning med de kortfristiga skulderna.

2.5 Resultatredovisning

2.5.1 Svagt resultat för kommuner och regioner

Demografin påverkar kostnaderna

Kommuner och regioner står för en stor andel av de offentliga utgifterna eftersom de ansvarar för flera av välfärdens verksamheter och annan samhällsservice såsom skola, vård, barnomsorg, äldreomsorg och kollektivtrafik. De kommunala utgifterna motsvarade ca 24 procent av BNP 2024. Att kommuner och regioner har en grundlagsfäst rätt att ta ut skatt innebär att de har ett långtgående ansvar för den egna ekonomin och för finansieringen av verksamheterna. Skatteintäkterna utgör ungefär två tredjedelar av de totala intäkterna.

Kostnaderna för kommuner och regioner påverkas av demografiska faktorer. Befolkningens storlek och sammansättning påverkar bl.a. storleken på och utvecklingen av skatteunderlaget, behovet av välfärdstjänster och investeringar samt kompetensförsörjningen.

Befolkningstillväxten i landet var hög under 2000-talet och mitten av 2010-talet, framför allt på grund av hög invandring (se tabell 2.2). Befolkningen ökade 2024 med 36 000 personer jämfört med föregående år, en ökning med 0,3 procent, och uppgick till nästan 10,6 miljoner. Under 2024 ökade antalet personer över 80 år med 5,9 procent, vilket kan jämföras med en ökning på 5 procent 2023. Antalet invånare 0–19 år minskade för andra året i rad, med 0,6 procent. Ett färre antal barn i åldrarna 0–5 år bidrog till minskningen, medan antalet ungdomar i gymnasieåldern fortsatte att öka. Antalet personer i arbetsför ålder, 20–66 år, ökade med 0,3 procent under 2024.

Tabell 2.2 Sveriges befolkningsutveckling utifrån födelseregion

Antal personer om inte annat anges

Födelseregion	2000	2024	Förändring	Förändring procent
Sverige	7 878 994	8 387 472	508 478	6
Norden eller EU utom Sverige	458 348	598 302	139 954	31
Afrika	55 138	254 011	198 873	361
Mellanöstern	140 529	492 010	351 481	250
Syd- och centralasien	80 148	365 869	285 721	356
Europa utom Norden och EU samt Sydamerika, Nordamerika och Oceanien	269 635	490 046	220 411	82
Befolkningen totalt	8 882 792	10 587 710	1 704 918	19

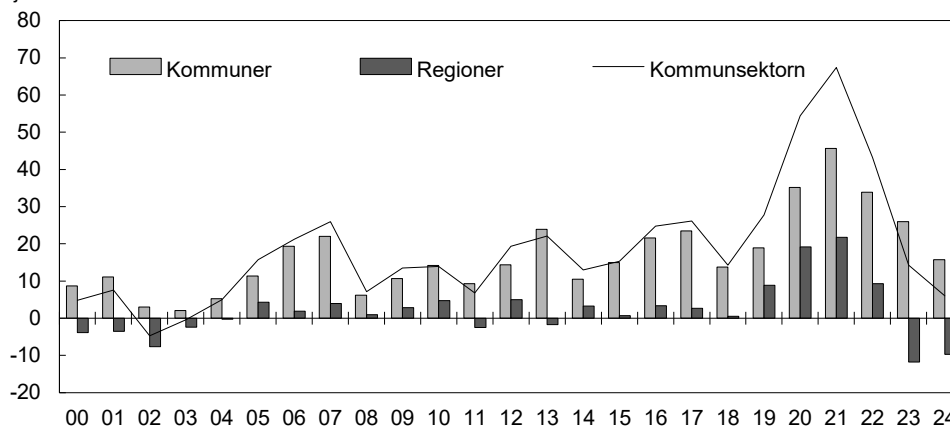
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar.

Svagare resultat för regionerna än för kommunerna

Efter många år med starka resultat redovisade kommunsektorn, dvs. kommuner och regioner, exklusive de kommunala bolagen ett resultat för 2024 som, i likhet med 2023, var betydligt svagare än för några år sedan. Resultatet för 2024 uppgick till drygt 6 miljarder kronor, vilket var en minskning med 8 miljarder kronor jämfört med föregående år (se diagram 2.1). Förändringen mellan åren beror framför allt på ett försämrat resultat för kommunerna. Resultatet förklaras främst av ökade verksamhets- och pensionskostnader till följd av inflationen. Regionernas resultat var sämre än kommunernas till följd av de ökade pensionskostnaderna, vilket i huvudsak förklaras av att regionerna har en större andel höglönlad personal. Regionernas resultat uppgick till knappt -10 miljarder kronor 2024, vilket nästan var i paritet med resultatet 2023 på -12 miljarder kronor. Kommunernas resultat uppgick till knappt 16 miljarder kronor, vilket var 10 miljarder lägre än för 2023.

Diagram 2.1 Årets resultat i kommunsektorn

Miljarder kronor

Källa: Statistiska centralbyrån.

Enligt kommunallagen (2017:725) ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. De ska ta fram och besluta om riktlinjer och ange finansiella mål för detta. Riktlinjer och mål ska utgå från vad som i normalfallet är att betrakta som en god ekonomisk hushållning, men också anpassas utifrån den enskilda kommunens eller regionens förhållanden, t.ex. vad gäller finansiell ställning, befolkningsutveckling, investeringsbehov och skuldsättning. En viktig princip för en god ekonomisk hushållning är att ekonomin ska vara långsiktigt hållbar och att dagens konsumtion eller ekonomiska förvaltning inte ska innebära att kostnader vältras över

på kommande generationer. Årets resultat är en central indikator för analyser av den ekonomiska situationen och de ekonomiska förutsättningarna i kommuner och regioner. Tillräckligt höga resultatnivåer behövs bl.a. för att finansiera hela eller delar av investeringarna.

Ett vanligt förekommande finansiellt mål för en god ekonomisk hushållning i kommuner och regioner är att årets resultat ska uppgå till en angiven andel av skatteintäkter och generella statsbidrag. Kommunsektorns resultat som andel av dess skatteintäkter och generella statsbidrag uppgick 2024 till 0,5 procent, vilket var lägre än genomsnittet för perioden 2019–2023, som uppgick till 4,1 procent. Kommunernas resultat för 2024 motsvarade 2,1 procent av deras skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket var något lägre än genomsnittet för 2019–2023. Resultatet för regionerna 2024 motsvarade -4,9 procent av deras skatteintäkter och generella statsbidrag. Regionerna har haft betydligt svagare resultat än kommunerna under många år. Det genomsnittliga resultatet 2019–2023 uppgick till 2,7 procent.

Balanskravet uppfylldes inte

Kommuner och regioner ska enligt kommunallagen upprätta en budget så att intäkterna överstiger kostnaderna (balanskravet). Enligt lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning beräknas balanskravsresultatet genom att årets resultat justeras för vissa poster, bl.a. realiserade vinster och förluster i värdepapper. Kommunsektorn som helhet redovisade 2024 ett negativt balanskravsresultat (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 5.3).

Kommuner och regioner har möjlighet att reservera medel. Mellan 2013 och 2023 fick kommuner och regioner reservera medel till en resultatutjämningsreserv för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Medel som avsatts i dessa reserver kan användas t.o.m. 2033. Den 1 januari 2024 trädde ändringar i kommunallagen i kraft som bl.a. innebär att kommuner och regioner i stället får reservera medel i en resultatreserv för att uppnå en god ekonomisk hushållning (prop. 2022/23:119, bet. 2023/24:KU2, rskr. 2023/24:6). Denna ändring syftar bl.a. till att ge kommuner och regioner större möjligheter att planera sitt sparande i syfte att nå en god ekonomisk hushållning, t.ex. genom att på förhand reservera medel för kommande större utgifter. De sammantagna reserverna, dvs. både resultatutjämningsreserver och resultatreserver, uppgick vid utgången av 2024 till drygt 39 miljarder kronor för kommunerna och nästan 10 miljarder kronor för regionerna. Kommunernas reserver minskade med 0,6 miljarder kronor, medan regionernas reserver minskade med 2,3 miljarder kronor. Det var 218 kommuner och 9 regioner som hade medel avsatta i en resultatutjämningsreserv.

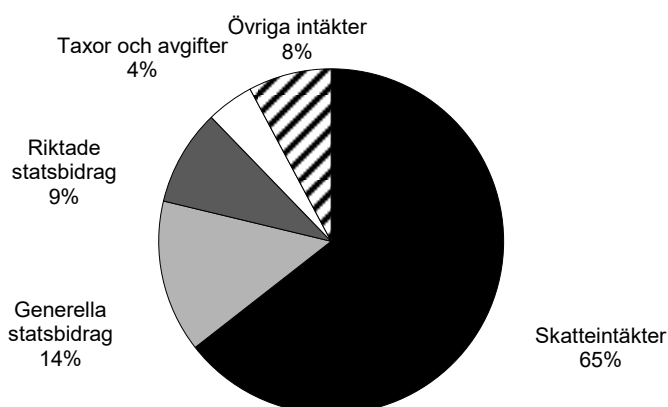
För 2024 har 37 kommuner men inga regioner gjort avsättningar till en resultatreserv, om ca 1,8 miljarder kronor.

Intäktsökning i kommunsektorn

Kommunsektorns totala intäkter (exklusive de kommunala bolagens intäkter och finansiella intäkter) uppgick till 1 434 miljarder kronor 2024, vilket var en ökning med 3,9 procent jämfört med 2023. Skatteintäkterna utgjorde 65 procent av de totala intäkterna (se diagram 2.2). Skatteintäkterna ökade med 2,4 procent, vilket var klart lägre än 2023, då intäkterna ökade med 5,7 procent.

Diagram 2.2 Fördelning av kommunsektorns intäkter 2024

Procent

Källa: Statistiska centralbyrån.

Staten bidrar till kommunsektorns finansiering av sin verksamhet dels genom generella statsbidrag, vilka redovisas inom detta utgiftsområde, dels genom riktade statsbidrag och kostnadsersättningar som huvudsakligen ligger inom andra utgiftsområden. De generella statsbidragen höjdes med 10 miljarder kronor 2024 i syfte att minska behovet av såväl kortsiktiga neddragningar i exempelvis vård, skola och omsorg som breda skattehöjningar (prop. 2023/24:1 utg.omr. 25, bet. 2023/24:FiU3, rskr. 2023/24:110). Statsbidragen till kommuner och regioner från andra utgiftsområden uppgick till knappt 122 miljarder kronor 2024, varav ca 51 miljarder kronor till kommunerna och ca 70 miljarder kronor till regionerna. För kommunsektorn som helhet motsvarade detta ca 9 procent av intäkterna. För kommunerna var andelen ca 5 procent och för regionerna ca 13 procent av de samlade intäkterna. Jämfört med 2023 ökade de riktade statsbidragen med ca 10 miljarder kronor, vilket i huvudsak förklaras av att de riktade statsbidragen till regionerna ökade.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i en skrivelse till regeringen hemställt att den fordran som kommunerna har på staten på grund av den kommunala fastighets-skatten, ska regleras genom en engångsutbetalning, samt att regeringen tar initiativ för att framtida ackumulering av fordran undviks (Fi2023/01433). Anledningen till kommunernas fordran beror på att utfallet av fastighetsavgiften fastställs knappt två år efter det att året inleds. Regeringen ser i nuläget ingen anledning att vidta några åtgärder med anledning av hemställan eftersom kompensationen till kommunerna utbetalas när de faktiska intäkterna har fastställts av Skatteverket. Därmed fungerar systemet som avsett.

Fortsatt hög kostnadsökningstakt i kommunsektorn

Kommunsektorns totala kostnader (exklusive finansiella kostnader) uppgick till 1 426 miljarder kronor 2024, vilket var en ökning med 5,0 procent jämfört med 2023. Av kommunsektorns totala kostnader utgjorde drygt 93 procent verksamhets-kostnader. Den höga kostnadsökningstakten berodde främst på den höga inflationen som påverkade verksamhets- och pensionskostnaderna. Att pensionskostnaderna ökade beror på att en stor del av kommunsektorns pensionskostnader värdesäkras med prisbasbeloppet, vilket räknas upp utifrån inflationen. Uppräkningen av pris-basbeloppet 2024 var 9,1 procent, vilket var den högsta ökningen på mer än 30 år. De finansiella kostnaderna ökade med 7,5 miljarder till totalt 48,2 miljarder kronor 2024.

Av kommunsektorns totala kostnader utgör kostnader för välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg den största delen, ca 83 procent. Den största andelen av kommunernas kostnader avser pedagogisk verksamhet (se tabell 2.3). Kostnadsökningen 2024 var högst inom kategorin övrigt där framför allt kostnaden för infrastruktur ökade, och lägst inom förskoleverksamhet och skolbarnomsorgen. I fasta priser var kostnaden för pedagogisk verksamhet samma som 2023.

Tabell 2.3 Kommunernas verksamhetskostnader

Miljoner kronor och andel, och förändring i procent

	Andel av total kostnad 2024	Kostnader 2024	Förändring 2023/2024	Genomsnittlig förändring 2019–2023
Pedagogisk verksamhet	42	369	4,6	3,8
<i>Varav</i>				
– förskoleverksamhet och skolbarnomsorg	14	120	3,4	3,1
– grundskola	18	159	5,1	4,5
– gymnasieskola	6	55	5,1	3,2
– övrig utbildning	4	35	5,7	4,8
Vård och omsorg	37	325	5,1	4,4
<i>Varav</i>				
– äldreomsorg	19	166	5,4	4,5
– funktionshindrade	11	98	4,7	4,3
– ekonomiskt bistånd	2	15	5,9	0,5
– individ- och familjeomsorg	5	45	4,3	5,5
Övrigt	20	173	9,2	2,5
Totalt kommuner	100	870	5,7	3,8

Anm.: I posten övrigt ingår kommunernas kostnader för kultur och fritid, infrastruktur och skydd, affärsverksamhet, arbetsmarknadsåtgärder och flyktingmottagande m.m. Uppgifterna i denna tabell baseras på uppgifter från Sveriges Kommuner och Regioner utifrån kommunernas räkenskapssammandrag medan utvecklingen av kostnaderna totalt sett utgår från resultaträkningen i räkenskapssammandragen. Uppgifterna kan därför skilja sig något åt.

Källor: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner.

Kostnaderna för hälso- och sjukvård ökade kraftigt 2024 (se tabell 2.4). Kostnadsökningen var 0,6 procentenheter lägre än genomsnittet för den senaste femårsperioden. De ökade kostnaderna var som högst inom kategorin specialiserad somatisk vård och lägst inom primärvården. Kostnadsökningen för hälso- och sjukvården i fasta priser var 0,1 procent 2024. För specialiserad somatisk vård ökade kostnaderna med 2,2 procent i fasta priser.

Tabell 2.4 Regionernas verksamhetskostnader

Miljoner kronor och andel, och förändring i procent

	Andel av total kostnad 2024	Kostnader 2024	Förändring 2023/2024	Genomsnittlig förändring 2019–2023
Hälso- och sjukvård, totalt	88	432	5,0	5,6
<i>Varav</i>				
– primärvård	15	75	-0,3	6,0
– specialiserad somatisk vård	48	235	7,2	5,7
– specialiserad psykiatrisk vård	7	36	3,8	5,7
– tandvård	3	13	5,4	3,0
– övrig hälso- och sjukvård	8	39	2,8	4,9
– läkemedel (öppenvård) ¹	7	35	6,5	6,2
Regional utveckling samt trafik och infrastruktur	12	61	7,0	4,6
Totalt regioner	100	469	5,3	5,6

Anm.: I kostnader för hälso- och sjukvård ingår också kostnader för tandvård och politisk verksamhet. Uppgifter i denna tabell baseras på uppgifter från Sveriges Kommuner och Regioner utifrån regionernas räkenskapsammandrag medan utvecklingen av kostnaderna totalt sett utgår från resultaträkningen i räkenskapsammandragen. Uppgifterna kan därför skilja sig något åt.

¹ Avser kostnader för läkemedel i öppenvård.

Källor: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner.

Antal anställda minskade något

Personalkostnaderna utgör 51 procent av kommunsektorns totala kostnader. Enligt SKR:s personalstatistik hade kommunsektorn ca 1,3 miljoner anställda 2024, vilket motsvarade knappt en fjärdedel av antalet personer på den svenska arbetsmarknaden. Anställda i privata bolag som utför offentliga tjänster ingår inte i statistiken. Det totala antalet anställda i kommunsektorn minskade marginellt jämfört med föregående år. Kommunernas antal anställda minskade med ca 1 procent och i regionerna ökade antalet anställda med 0,6 procent. Personal inom administration, vilka består av administratörer, handläggare och personal inom ledningsarbete, ökade med 1,3 procent i kommunerna och minskade med 0,3 procent i regionerna. Det beror framför allt på att gruppen personal inom ledningsarbete har ökat i kommunsektorn medan antalet anställda administratörer minskat i både kommuner och regioner.

2.5.2 Det kommunalekonomiska utjämningsystemet ska ge likvärdiga ekonomiska förutsättningar

De generella statsbidragen fördelas till största delen genom det kommunalekonomiska utjämningsystemet och det till det systemet kopplade anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning*. Utjämningsystemet har till syfte att ge kommuner och regioner likvärdiga ekonomiska förutsättningar, trots skillnader i skattekraft och strukturella faktorer såsom befolkningsutveckling, ålderssammansättning och bebyggelsestruktur. Bidragen inom systemet finansieras till största delen av statliga medel. En mindre del av bidragen finansieras genom att vissa kommuner och en region betalar avgifter till systemet.

År 2024 fick kommunerna 119 miljarder kronor och regionerna 49 miljarder kronor genom systemet. Bidragens betydelse som intäktskälla skiljer sig åt mellan enskilda kommuner och regioner. Detta beror på att såväl utfallet i utjämningsystemet som skattesatserna, och därmed även skatteintäkterna, skiljer sig åt.

Intäkterna från de generella statsbidragen och utjämningsystemet motsvarade i genomsnitt 9 procent av regionernas intäkter 2024. En region, Region Stockholm, var nettobetalare i systemet. Region Stockholms intäkter som andel av generella stats-

bidrag och utjämningsystemet var -3 procent. Högst andel av intäkterna från de generella statsbidragen och utjämningsystemet hade Gotlands kommun med 23 procent, följt av Region Jämtland Härjedalen respektive Region Dalarna som båda hade en andel på 19 procent. För kommunernas del motsvarade de generella statsbidragen i genomsnitt 14 procent av intäkterna. Totalt var tio kommuner nettobetalare i systemet. Avgifterna till utjämningsystemet motsvarade som lägst -27 procent och bidragen som högst 32 procent av kommunernas samlade intäkter.

Kommunerna omfattas även av utjämningsystemet för kostnader för insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Det systemet är statsfinansiellt neutralt, vilket innebär att bidrag och avgifter tar ut varandra. År 2024 omfördelades 5,8 miljarder kronor inom systemet. Av kommunerna tog 165 emot bidrag och 125 betalade avgifter. Avgifterna till utjämningsystemet motsvarade som lägst -5 procent och bidragen som högst 6 procent av kommunernas samlade intäkter.

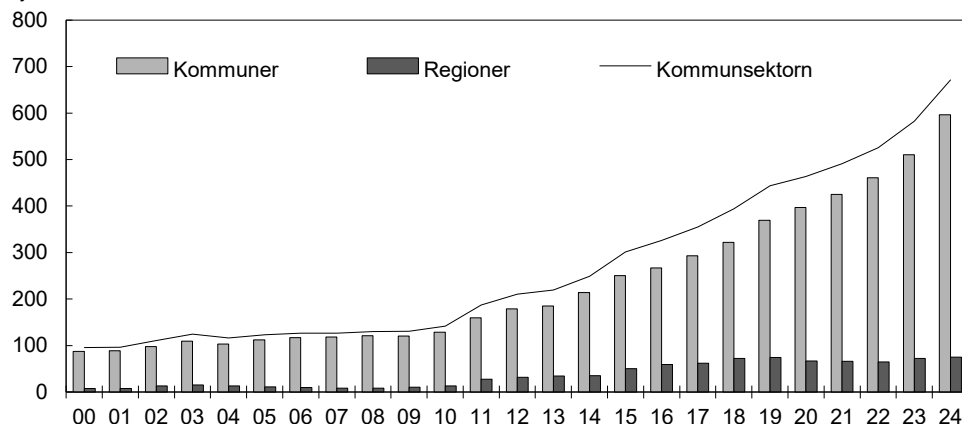
2.5.3 Fortsatt ökad skuldsättning och försvagad soliditet

Kommuner och regioner finansierar hela eller delar av sina investeringar med egna medel, dvs. genom årets resultat och avskrivningar. Ju större del av investeringarna som finansieras med egna medel, desto mindre behöver lånas upp från banker och andra kreditinstitut. Hur skuldsättningen utvecklas i kommuner och regioner påverkar därför räntekostnaderna och det ekonomiska risktagandet i kommunsektorn. Kommunsektorns självfinansieringsgrad, dvs. hur stor andel av investeringarna som finansieras med egna medel, uppgick till ca 49 procent 2024, vilket var 6 procentenheter lägre än 2023 och under snittet för 2019–2023, på ca 83 procent.

De långfristiga skulderna för kommunsektorn uppgick till ca 672 miljarder kronor 2024, varav ca 597 miljarder kronor avsåg kommunerna och ca 75 miljarder kronor regionerna (se diagram 2.3). Dessa skulder ökade med nästan 15 procent jämfört med 2023, vilket är en högre ökningstakt än något annat år 2019–2023. Det var framför allt kommunernas skulder som ökade mellan 2023 och 2024. Kommunsektorns långfristiga skulder motsvarade 10,5 procent av BNP 2024, vilket var den högsta andelen 2019–2023.

Diagram 2.3 Kommunsektorns långfristiga skuld

Miljarder kronor

Källa: Statistiska centralbyrån.

Soliditeten anger hur stor del av tillgångarna som finansierats med egna medel. Ju större del av tillgångarna som finansierats med egna medel, desto bättre förut-

sättningar har kommuner och regioner att möta ekonomiskt utmanande år. Soliditeten, inklusive pensionsåtaganden ingångna före 1998, försämrades för kommunerna och regionerna under 2024. Den uppgick till 21 procent för sektorn som helhet vilket är en minskning med 1,8 procentenheter jämfört med 2023. Kommunerna har historiskt sett i genomsnitt haft en högre soliditet än regionerna.

2.5.4 Kommunal skatterna ökade

Den genomsnittliga totala kommunalskatten, dvs. den samlade skattesatsen till både kommun och region, uppgick till 32,37 procent 2024, vilket var en ökning med 0,13 procentenheter jämfört med föregående år (se tabell 2.5). Detta avser den vägda skattesatsen, där respektive kommuns skattesats har viktats utifrån folkmängd för att beräkna ett genomsnitt. Ökningen är den största sedan mellan 2014 och 2015, då den genomsnittliga samlade skattesatsen ökade lika mycket. Regionerna har stått för den största delen av ökningen av skattesatserna. År 2024 var den genomsnittliga skattesatsen 0,51 procentenheter högre än den genomsnittliga skattesatsen 2014. Det är nästan uteslutande regionernas skattehöjningar på 0,49 procentenheter som är orsaken till den ökade skattesatsen i kommunsektorn.

År 2024 var den genomsnittliga skattesatsen i kommuner 20,70 procent och i regioner 11,67 procent. Den totala kommunalskattesatsen varierar mellan 28,98 procent i kommunen med lägst total skattesats och 35,30 procent i kommunen med högst total skattesats. Skillnaden motsvarar 6,32 procentenheter, vilket är en ökning jämfört med 2023.

Tabell 2.5 Utveckling av skattesatser

Procentenheter

	Kommun	Region	Totalt	Lägst	Högst
2014	20,65	11,20	31,86	29,19	34,70
2015	20,70	11,29	31,99	29,19	34,70
2016	20,75	11,35	32,10	29,19	35,11
2017	20,75	11,36	32,12	29,19	35,15
2018	20,74	11,39	32,12	29,19	35,15
2019	20,70	11,49	32,19	29,18	35,15
2020	20,72	11,56	32,28	29,18	35,15
2021	20,71	11,56	32,27	29,08	35,15
2022	20,67	11,56	32,24	28,98	35,15
2023	20,67	11,57	32,24	28,98	35,15
2024	20,70	11,67	32,37	28,98	35,30

Källa: Statistiska centralbyrån.

2.5.5 Skillnader mellan kommuners och regioners utveckling Försvagning av ekonomin i fler kommuner

Även om ekonomin försvagades i kommunerna som helhet, särskilt vad gäller resultatnivåerna, fanns det stora skillnader mellan enskilda kommuner och mellan grupper av kommuner. I detta avsnitt redovisas skillnader mellan kommunerna utifrån tre huvudgrupper. Indelningen är gjord av SKR och baseras i huvudsak på kriterierna storlek på tätorten, närhet till större tätort och pendlingsmönster. Huvudgrupperna benämns storstäder och storstadsnära kommuner, större städer och kommuner nära större stad samt mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner. I det följande benämns dessa huvudgrupper som kommungrupper.

Resultatet för 2024 var lägre än 2023 i samtliga kommungrupper (se tabell 2.6). Den största minskningen skedde i gruppen mindre städer/tätorter och landsbygds-kommuner. I denna kommungrupp var resultatets andel av skatteintäkter och generella statsbidrag lägre än genomsnittet 2019–2023. Kommungruppen storstäder och storstadsnära kommuner hade fortsatt ett relativt högt resultat 2024 jämfört med de andra grupperna.

Av 290 kommuner hade 103 ett negativt resultat 2024, vilket var en ökning med 34 kommuner jämfört med 2023 (69 kommuner). Andelen med negativt resultat var 41 procent i kommungruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner, 37 procent i gruppen större städer och kommuner nära större stad och 12 procent i gruppen storstäder och storstadsnära kommuner.

Användningen av resultatutjämningsreserver 2024 var i genomsnitt högst i kommungruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner. Det genomsnittliga balanskravsresultatet för samtliga kommungrupper var lägre än 2023, men även jämfört med genomsnittet 2019–2023. Kommungruppen storstäder och storstadsnära kommuner redovisade de i genomsnitt högsta balanskravsresultaten 2024. Kostnadsutvecklingen var betydligt högre 2024 än genomsnittet för 2019–2023 i alla tre kommungrupperna.

De långfristiga skulderna har ökat i en jämförelsevis hög takt i gruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner jämfört med genomsnittet för 2019–2023. De i genomsnitt högsta långfristiga skulderna per invånare fanns emellertid i gruppen storstäder och storstadsnära kommuner. Det är även denna grupp som har den högsta genomsnittliga soliditeten, vilket betyder att tillgångarna är relativt högt värderade i förhållande till skulderna. Samtliga tre kommungruppers soliditet försvagades något mellan 2023 och 2024. Den största försvagningen mellan dessa år stod gruppen större städer och kommuner nära större stad för. Nivån på investeringarna var 2024 högst i gruppen storstäder och storstadsnära kommuner, vilket följer mönstret från 2019–2023.

Antalet invånare minskade något i gruppen mindre städer/tätorter och landsbygds-kommuner mellan 2023 och 2024 och ökade något i gruppen större städer och kommuner nära större stad. Befolkningen i storstäder och storstadsnära kommuner ökade samtidigt med 0,7 procent. Antalet invånare ökade med 3,6 procent i denna grupp mellan 2019 och 2023. Under denna period ökade befolkningen även i gruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

Även om skattesatserna sammantaget har ökat med 0,18 procentenheter sedan 2019 är det samlade skatteuttaget lägre för många invånare jämfört med 2019. En förklaring till det är att den genomsnittliga skattesatsen för gruppen storstäder och storstadsnära kommuner sjönk med 0,25 procentenheter mellan 2019 och 2024. Under perioden är det framför allt kommunerna i gruppen större städer och kommuner nära större stad som har ökat skattesatserna, med i genomsnitt drygt 0,18 procentenheter. Åren 2024 och 2023 ökade den sammantagna skattesatsen för invånarna 47 kommuner, främst till följd av skattesatsökningar i regionen. Under samma period minskade den sammantagna skattesatsen för invånarna i 6 kommuner.

Tabell 2.6 Nyckeltal för kommunerna

Utfall 2024 och genomsnittligt utfall 2019–2023 om inget annat anges.

	Storstäder och stor- stadsnära kommuner 2024	Större städer och kommuner nära större stad 2024	Mindre stä- der/tätorter och landsbygds- kommuner 2024	Riket 2024	Storstäder och stor- stadsnära kommuner 2019–2023	Större städer och kommuner nära större stad 2019– 2023	Mindre stä- der/tätorter och landsbygds- kommuner 2019–2023
Årets resultat kr/inv.	2 176	416	46	522	3 917	2 223	2 267
Årets resultat som andel av generella statsbidrag och intäkter	3,6	1,8	0,6	2,1	6,6	4,1	3,9
Skattesats	19,77	21,81	22,25	21,69	19,78	21,78	22,21
Resultatutjämningsreserv kr/inv.	1 362	1 172	1 460	1 337	2 361	2 224	2 764
Balanskravsresultat, kr/inv.	1 663	523	69	491	3 140	1 687	1 616
Kostnadsutveckling ¹	5,9	5,9	5,6	5,8	4,1	3,6	3,5
Långfristiga skulder	44 451	46 761	39 561	43 018	29 909	31 654	27 547
Soliditet inkl. pensionsåtaganden ingångna före 1998	32,0	27,2	28,8	29,5	32,1	28,1	28,8
Investeringar, kr/inv.	10 055	9 197	9 167	9 319	8 016	7 274	7 525
Befolkningsutveckling, procentuell förändring	0,7 ²	0,3	-0,1	0,3	3,6 ³	2,1	0,2

¹ Verksamhetens nettokostnader.² Mellan 2023 och 2024.³ Total procentuell förändring mellan 2019–2023.

Källa: Statistiska centralbyrån.

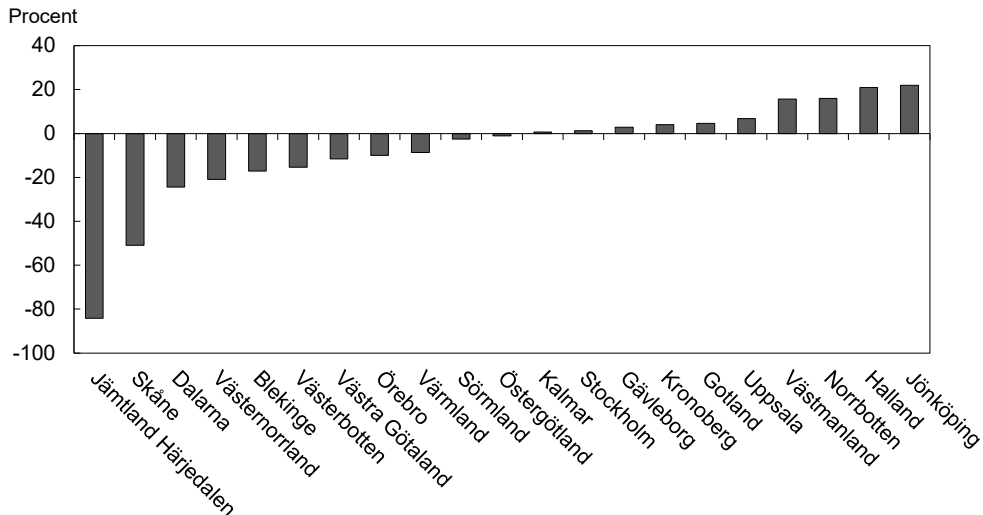
Försvagning av regionernas ekonomi

Regionerna har under lång tid haft, och hade även under 2024, en betydligt svagare ekonomisk ställning än kommunerna. År 2024 redovisade 16 av 20 regioner ett negativt resultat. Resultaten under 2020–2022 var dock positiva, vilket beror på stora och huvudsakligen pandemirelaterade tillskott av statsbidrag samt en starkare ökning av skatteunderlaget än förväntat.

Kostnadsökningstakten i regionerna avtog mellan 2023 och 2024 från den höga ökningstakten mellan 2022 och 2023. År 2024 ökade kostnaderna som mest med 7 procent i två regioner och 1 procent i två regioner jämfört med 2023.

Soliditeten (inklusive ansvarsförbindelsen för pensioner före 1998) anger statusen på regionernas långsiktiga finansiella ställning. Vid utgången av 2024 var den som lägst - 84 procent och som högst 22 procent (se diagram 2.4). Soliditeten försämrades för 15 av 20 regioner 2024 jämfört med 2023. I ett längre perspektiv, sedan år 2000, har emellertid soliditeten för regionerna förbättrats.

Vid utgången av 2023 hade 13 regioner avsatt medel till sin resultatutjämningsreserv. Under 2024 använde 9 av dessa sina reserver. Vid utgången av 2024 var det 10 regioner som hade en resultatutjämningsreserv.

Diagram 2.4 Regionernas soliditet inklusive pensionsåtaganden före 1998

Källa: Statistiska centralbyrån.

2.5.6 En viss minskning av antalet riktade statsbidrag

På uppdrag av regeringen redovisar Statskontoret årligen en översiktlig kartläggning av samtliga statsbidrag till kommuner och regioner till 2026. Rapporten Statens styrning med statsbidrag till kommuner och regioner 2024 (Statskontoret 2025) visar att det under 2024 fanns 163 riktade statsbidrag (sektorsbidragen till skolan och hälso- och sjukvården klassificeras inte som riktade statsbidrag av Statskontoret) och 23 kostnadsersättningar till kommunsektorn. Det innebär en viss minskning av antalet riktade statsbidrag jämfört med föregående år, medan antalet kostnadsersättningar var oförändrat. Summan av riktade statsbidrag och kostnadsersättningar var den lägsta sedan 2018. Under 2024 infördes 18 nya riktade statsbidrag, samtidigt som 21 bidrag upphörde. De flesta bidragen finns inom utgiftsområdena 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och 16 Utbildning och universitetsforskning.

2.5.7 Skillnader i redovisningen mellan kommuner

Rådet för kommunal redovisning (RKR) har 2024 genomfört två praxisundersökningar i kommunerna, RKR R15 Förvaltningsberättelse – tillämpningen i kommuners årsredovisningar för 2023 och Det sakkunniga biträdets yttrande – vad föranleder ett modifierat yttrande? Undersökningen om förvaltningsberättelserna visar att efterlevnaden av RKR:s rekommendation för vad en förvaltningsberättelse ska innehålla är god men att det finns utvecklingspotential i att minska mängden information genom ett ökat fokus på väsentlighet och konkretisering. Från och med 2023 finns en standard för kommunal revision som bl.a. innebär att de sakkunniga ska lämna skriftlig information (modifierat yttrande) om t.ex. väsentliga felaktigheter. I undersökningen om det sakkunniga biträdets (revisorernas) yttranden redovisas att drygt 41 procent av kommunerna fick ett modifierat yttrande 2023 och att yttranden främst ges vid avvikelser som påverkar resultat och finansiell ställning.

2.5.8 Effektivitet i kommunsektorn

Det är viktigt att de skattemedel som går till verksamheter inom välfärden används så effektivt som möjligt. Flera olika studier pekar på betydande skillnader i produktivitet och effektivitet mellan kommuner och mellan regioner.

Produktivitetskommissionen (Fi 2023:03), som har i uppdrag att ta fram förslag för att stärka produktiviteten i privat och offentlig sektor, konstaterar i sitt delbetänkande Goda möjlighet till ökat välstånd (SOU 2024:29) att det finns en relativt stor variation

i uppmätt effektivitet i kommunsektorn. En del av den ineffektivitet som kommissionen ser kan sannolikt kopplas till statliga regelverk och krav. Enligt kommissionen bör statliga regelförändringar i högre grad testas på kommunal nivå, t.ex. genom att testa dem på vissa geografiska platser och utvärdera dem.

För att undanröja hinder för en effektiv kommunal verksamhet har regeringen gett Statskontoret i uppdrag att analysera och föreslå regelförenklingar samt försöksverksamheter (Fi2025/00998). Enligt uppdraget ska Statskontoret ta emot förslag på ändrade regler samt försöksverksamheter från kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra aktörer. Syftet med arbetet ska vara att lämna vidare utvalda förslag som kan undanröja hinder för effektiv kommunal verksamhet till regeringen.

Många kommuner, särskilt befolkningsmässigt mindre kommuner, har utmaningar när det gäller minskande och åldrande befolkning, ekonomi samt kompetensförsörjning. Samtidigt ska de hantera nya utmaningar som t.ex. att bygga ut det civila försvaret, genomföra klimatanpassningar och förebygga brott. Regeringen har gett Kammarkollegiet i uppdrag att betala ut högst 1,5 miljoner kronor vardera till samverkanskonstellationerna Region 10 och Dalslandssamverkan för arbete med kapacitetsanalyser (Fi2025/00819). Syftet är att stärka kommunernas förmåga att utföra sitt uppdrag gentemot medborgarna och att möta de utmaningar som samhällsutvecklingen innebär, samt att öka kunskapen, både inom staten och i kommunerna, om hur den kommunala kapaciteten utvecklas. Resultatet av arbetet ska redovisas senast den 1 juni 2026.

Bakgrunden till beslutet till Kammarkollegiet finns i Kommunperspektivutredningen (Fi 2023:1), som fokuserade på de befolkningsmässigt 100 minsta kommunerna. Utredningen konstaterade i sitt betänkande Steg mot stärkt kapacitet (SOU 2024:6) att kommunerna är väl medvetna om sina utmaningar, men att kommunerna i nuläget inte ser sammanläggningar som en lösning. Utredningen bedömer att kommunal samverkan i fasta konstellationer är en viktig åtgärd när kommunens egen kapacitet inte räcker till. Vidare bedömer utredningen att framför allt mindre kommuner behöver analysera sin långsiktiga kapacitet och identifiera åtgärder som bidrar till att stärka denna.

Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) tar fram nyckeltal för effektivitet i kommuner och regioner. Detta möjliggör jämförelser av kostnader och resultat, vilket hjälper kommuner och regioner att utveckla sina verksamheter. RKA publicerar årligen en återkommande rapport på temat effektivitet hos kommuner och regioner. I rapporten Effektivitet i hälso- och sjukvården – tema kvalitet (Rådet för främjande av kommunala analyser 2024) bedömer RKA att det finns förbättringspotential när det gäller att ge en samlad övergripande bild av kvaliteten i hälso- och sjukvården. Statistiken är omfattande och detaljerad men svår att använda för att belysa det samlade resultatet av den vård som ges eller bedöma hur effektiv verksamheten är. Verksamhetens kvalitet uppvisar både förbättringar och försämringar. Exempelvis har väntetiderna inom primärvården, mätt som andel patienter som får medicinsk bedömning inom tre dagar, förbättrats de senaste fem åren, samtidigt som väntetiderna inom specialiserad vård, mätt som antal patienter som behöver vänta längre än 90 dagar, ökat de senaste tio åren. I tidigare rapporter har RKA konstaterat att det finns stora skillnader i effektivitet mellan kommuner, men att det genom analyserna inte gått att se något systematiskt samband mellan verksamhetens kostnader och den kvalitet som uppnås, se rapporterna Effektivitet i kommuner (Rådet för främjande av kommunala analyser 2021) och Effektivitet i äldreomsorgen (Rådet för främjande av kommunala analyser 2023).

Kostnaderna för hälso- och sjukvården har ökat i en hög takt under de senaste åren (se tabell 2.4) och flera regioner har höjt sina skattesatser som en följd av de befinner sig i ett svårt ekonomiskt läge.

För att stödja strukturella förändringar, stärka effektiviteten och därmed förbättra situationen inom hälso- och sjukvården har regeringen under 2024 inrättat Delegationen för en effektiv hälso- och sjukvård vid Kammarkollegiet. Delegationen ska kunna bistå med analyser, föreslå åtgärder som kan öka verksamheternas effektivitet och sprida goda exempel. Delegationen ansvarar för ett tillfälligt statsbidrag på 250 miljoner kronor per år 2025–2030. Stöd kan sökas av en region eller regioner i samverkan. När delegationen fördelar bidrag ska den prioritera sådana ansökningar som bedöms ge störst effektivitet genom omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder i verksamheten och dess administration. Regeringen har även i regleringsbrevet för budgetåret 2025 gett Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att inrätta en regiongranskningsfunktion med fokus på ändamålsenligt resursutnyttjande, kostnadseffektivitet och effektiviseringspotential.

SKR har i en hemställan till regeringen föreslagit ändringar i kommunallagen för att underlätta övergången mellan uppdrag för förtroendevalda (Fi2021/00390). Enligt 4 kap. 5 § kommunallagen, får en kommunrevisor inte ha andra uppdrag i t.ex. fullmäktige, kommunstyrelsen eller någon annan nämnd, parallellt med revisorsuppdraget.

Regeringen anser att förtroende för revisionen är av stor betydelse och bör värnas. Regeringen avser därför inte i nuläget att vidta några åtgärder med anledning av hemställan.

2.6 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Efter många år med starka ekonomiska resultat i kommunsektorn försämrades de ekonomiska förutsättningarna och resultaten 2023. Under 2024 fortsatte trenden, framför allt på grund av ökade verksamhets- och pensionskostnader till följd av inflationen samt på den relativt låga ökningen av skatteintäkter. Regeringen bedömer att tillskottet av generella statsbidrag med 10 miljarder kronor 2024 hade en stor betydelse för att upprätthålla målet för utgiftsområdet.

Den förstärkning av soliditeten, dvs. den långsiktiga ekonomiska ställningen, som skett under flera år, avstannade under 2023. För 2024 försämrades soliditeten både i kommunerna och regionerna. Sett till kommunsektorn i sin helhet, och även till kommunerna som grupp, indikerar resultaten att måluppfyllelsen för utgiftsområdet vad gäller de ekonomiska förutsättningarna har varit acceptabel, under de särskilda omständigheter som rådde 2024. Regionernas resultat var dock betydligt svagare än kommunernas, och regionerna har också ökat skattesatsen mer. För kommunerna har kommungruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner haft ett sämre utfall än övriga grupper. Även sett över tid har regionerna och gruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner haft en svagare ekonomi. Denna kommungrupp har också den högsta genomsnittliga skattesatsen, vilket indikerar att utrymmet att stärka ekonomin genom skattesatshöjningar troligen är begränsat. Samtliga kommungrupper har ökat sin skuldsättning över tid, vilket kan innebära utmaningar när befolkningsstillväxten avtar. Kommungruppen mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner kan i detta perspektiv vara särskilt utsatt, eftersom denna grupp har en befolkningsminskning.

Många av de kommuner och regioner som har reserverat medel till en resultatutjämningsreserv har använt medlen under 2024, vilket bidragit till att stärka dessa

kommuners och regioners balanskravsresultat 2024. Regeringen bedömer att möjligheten att använda reserverade medel till viss del haft önskad effekt, dvs. att utjämna intäkter över en konjunkturcykel och därmed minska risken för att balanskravet leder till behov av kraftiga neddragningar i verksamheten när konjunkturen viker.

Den kommunala självstyrelsen, kommunernas och regionernas ansvar för välfärdsverksamheterna och den kommunala beskattningsrätten är viktiga delar av den svenska decentraliserade samhällsmodellen. Kommuner och regioner ska inom ramen för lagstiftningen utforma och ansvara för sina verksamheter, och den kommunala beskattningsrätten ger kommuner och regioner ett långtgående ansvar för verksamhetens finansiering. Skatteintäkterna står för den allra största delen av kommunsektorns intäkter. Det är därför inte möjligt att dra alltför långtgående slutsatser om hur de generella statsbidragen och andra statliga åtgärder har påverkat kommuners och regioners ekonomiska förutsättningar eller bidragit till en effektiv kommunal verksamhet med hög kvalitet. Statens bidrag till kommunsektorns finansiering motsvarar ca 14 procent av intäkterna. Statsbidragens betydelse som intäktskälla skiljer sig emellertid åt mellan enskilda kommuner och regioner, vilket är i enlighet med hur det kommunala utjämningssystemet är avsett att fungera. Trots den utjämning av de ekonomiska förutsättningar som utjämningssystemet bidrar till, kvarstår skillnader i ekonomiska förutsättningar och utfall mellan enskilda kommuner och regioner. Det är viktigt att systemet utvecklas i takt med samhällsutvecklingen. Skillnaderna i måluppfyllelse mellan kommungrupperna indikerar att det kan finnas ett behov av att uppdatera systemet, bl.a. för att förstärka kompensationen för gles bebyggelsestruktur. Det är samtidigt viktigt att utjämningssystemet inte skapar osunda incitament och därigenom motverkar tillväxt och utveckling. Långsiktiga åtgärder för att förbättra förutsättningarna för befolkningsmässigt mindre kommuner handlar om att stärka dessa kommuners kapacitet.

2.7 Politikens inriktning

2.7.1 Kommunsektorns resultat förväntas att förbättras

Regeringens prognos

Det kommunala skatteunderlaget, och därmed de kommunala skatteintäkterna, utvecklades något långsammare 2024 än den genomsnittliga tillväxttakten de senaste tio åren. Även under 2025 förväntas kommunernas skatteinkomster öka i något långsammare takt än normalt. För 2026 och 2027 förväntas skatteintäkterna öka ytterligare i takt med en starkt konjunktur. Lägre pensionskostnader 2025 förbättrar de ekonomiska förutsättningarna i kommunsektorn och resultatet bedöms därför stärkas. För 2026 förväntas kostnaderna öka i paritet med skatteinkomstutvecklingen (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 9.5).

Kommunernas och regionernas prognoser

Enligt kommunernas och regionernas egna budgetar för 2025 beräknas årets resultat uppgå till drygt 14 miljarder kronor för kommunerna och 1,5 miljarder kronor för regionerna. Det är 9 kommuner och 4 regioner som budgeterat ett negativt resultat för 2025. Enligt kommunernas och regionernas egna prognoser för 2025, baserade på utfallet under de första fyra månaderna 2025, beräknas resultatet till 17 miljarder kronor för kommunerna och ca -4 miljarder kronor för regionerna. Av prognoserna framgår att 63 kommuner och 12 regioner prognostiserar ett negativt resultat 2025. När motsvarande prognoser för tidigare år jämförts med det slutliga utfallet för året har det visat sig att prognosen ofta varit lägre än utfallet. År 2026 beräknar kommunerna och regionerna att resultatet förbättras och färre kommuner och regioner än

under 2025 beräknar ett negativt resultat. År 2027 förväntas resultatet för kommuner och regioner vara på ungefär samma nivå som beräknas för 2026.

2.7.2 De generella statsbidragen

Regeringen föreslår en nivå på de generella statsbidragen som utgår från en samlad bedömning av faktorer som påverkar den kommunala ekonomin, såsom skatteunderlagets utveckling, pris- och löneutveckling samt den demografiska utvecklingen. Hänsyn tas också till det samhällsekonomiska utrymmet, och avvägningar behöver göras mellan behov av resurser inom olika sektorer. Under 2023 och 2024 var det ekonomiska läget i kommunsektorn ansträngt på grund av den höga inflationen. Regeringen föreslog därför dessa år permanenta höjningar av de generella statsbidragen med sammanlagt 16 miljarder kronor. Kommunsektorns ekonomi förväntas som helhet att förstärkas under 2025 och denna förstärkning antas fortsätta under 2026, främst till följd av att konjunkturläget förbättras med ökande skatteinkomster samt något långsammare kostnadsutveckling.

Det demografiskt betingade kostnadstrycket för kommuner och regioner ökar, men ökningstakten framöver förväntas sammantaget ligga på lägre nivåer än under de senaste 10–20 åren, som följd av den förväntade lägre befolkningstillväxten och minskningen av antalet barn. En grupp som ökar kraftigt är antalet personer 80 år och äldre. Utvecklingen ställer höga krav på kommuner och regioner vad gäller omställning och anpassning av verksamheter. Kommuner har utmaningar exempelvis när det gäller minskande och åldrande befolkning, ekonomi, personal- och kompetensförsörjning och större nödvändiga investeringar, samtidigt som de ska hantera nya uppgifter, som t.ex. att bygga ut det civila försvaret, genomföra nödvändiga klimat-anpassningar och förebygga brott. Dessa utmaningar kan vara särskilt omfattande för mindre kommuner. Flera mindre kommuner behöver stärka sin kapacitet för att utföra sitt uppdrag på kort och lång sikt. Kommunernas strukturella förutsättningar skiljer sig också åt. Befolkningsmässigt små kommuners möjlighet att påverka sin kapacitet kan vara mer begränsad om kommunen samtidigt har en gles bebyggelsestruktur jämfört med en mer tätbebyggd struktur.

De satsningar som regeringen initierade 2025 för att långsiktigt stärka effektivitet och kapacitet i kommunsektorn fortsätter under 2026. Uppdraget till Statskontoret om regelförenklingar syftar till att undanröja hinder för en effektiv kommunal verksamhet. Medlen för att stärka mindre kommuners kapacitet syftar fortsatt till att öka kunskapen om hur förmågan att utföra sina uppgifter kan utvecklas i mindre kommuner som samverkar i större geografiska områden. Insatserna ska komplettera det arbete med kapacitetsanalyser som påbörjades med statligt stöd inom Region 10 och Dalslandssamverkan. Effektivitetsdelegationen kommer under 2026 att betala ut 250 miljoner kronor till regioner för projekt som syftar till att effektivisera hälso- och sjukvården.

Likvärdiga ekonomiska förutsättningar och ökat fokus på tillväxt, utveckling och effektivitet

De generella statsbidragen fördelas genom det kommunalekonomiska utjämnings-systemet. Systemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner trots skillnader i skattekraft och opåverkbara, strukturella faktorer. För att syftet med utjämningsystemet ska uppnås behöver de beräkningsmodeller och dataunderlag som används vid utjämning av strukturella kostnads-skillnader ses över och uppdateras. Den parlamentariska Utjämningskommittén har sett över systemet och lämnat förslag i betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50). Regeringen anser att det är viktigt

att utjämningsystemet uppfyller sitt syfte att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner. Samtidigt är det viktigt att utjämningsystemet inte skapar osunda incitament som riskerar att motverka effektivisering, utveckling och tillväxt. Regeringen avser att under 2026 lämna förslag till riksdagen om ändringar i utjämningsystemet, bl.a. avseende uppdateringar av kompensation för gles bebyggelsestruktur och svagt befolkningsunderlag.

2.7.3 Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndigheten

Välfärdsbrottslighet som medför att stora belopp felaktigt betalas ut från välfärdsystemen har utvecklats till ett stort samhällsproblem. Angreppen mot det offentliga har efter hand blivit mer avancerade och i vissa fall angrips såväl statliga som kommunala utbetalningar på ett systematiskt sätt.

Kommunerna har ett stort ansvar för utbetalningar från välfärdsystemen, bl.a. för personlig assistans och ekonomiskt bistånd. Det är därför motiverat att inkludera kommunsektorn i ett systematiskt arbete med att stoppa felaktiga utbetalningar från och missbruk av välfärdssystemen. Regeringen avser att ansluta vissa kommunala bidragsutbetalningar till Utbetalningsmyndighetens verksamhet för att skapa en samlad kontroll för offentlig sektor som gör det möjligt att motverka fel som i dag är svåra att upptäcka (se även utg.omr. 2 avsnitt 8.5.1).

2.7.4 Stärkt kontroll av privata utförare

Betydande delar av den kommunala sektorns välfärdsproduktion utförs av privata utförare efter upphandling eller genom valfrihetssystem. Privata utförare är viktiga och innebär större valfrihet för medborgarna men medför samtidigt risker för att oseriösa och kriminella aktörer etablerar sig i välfärden.

Kommunernas och regionernas arbete med kontroll och uppföljning är avgörande för att förhindra välfärdsbrottslighet och för att förebygga att oseriösa aktörer etablerar sig. Statskontoret har på uppdrag av regeringen analyserat hur kommuner och regioner tillämpar kommunallagens bestämmelser om kontroll och uppföljning av privata utförare. I rapporten Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7) föreslår Statskontoret bl.a. att regeringen ska ta initiativ till att förstärka styr- och uppföljningskedjan genom ändringar i kommunallagen. Statskontoret bedömer att förslagen ger kommuner och regioner bättre förutsättningar att utföra en sammanhållen kontroll och uppföljning. Förslagen har remitterats och bereds i Regeringskansliet. Regeringen ser ett fortsatt behov av att arbeta med att stärka kommuners och regioners kontroll och uppföljning för att motverka välfärdsbrottslighet.

2.7.5 Kommunal skattebroms och skattesänkingspremie

En särskild utredare ska analysera hur statliga åtgärder som motverkar ökande skattesatser (skattebroms) och statliga åtgärder som stimulerar skattesänkningar (skattesänkingspremie) i kommuner och regioner kan utformas (dir. 2025:79). Utredaren ska också lämna förslag på sådana åtgärder. Syftet med utredningen är att analysera förutsättningar för att införa åtgärder för att motverka att flera kommuner och regioner höjer sin kommunala skattesats. Syftet är även att fler kommuner och regioner ska välja att sänka skattesatsen. På så sätt kan de negativa effekterna av höga kommunala skattesatser motverkas. Förslagen, både gällande skattebroms och skattesänkingspremie, bör analyseras med välfärdens kärnverksamheter i åtanke. Uppdraget ska redovisas senast den 27 februari 2026.

2.8 Budgetförslag

2.8.1 1:1 Kommunalekonomisk utjämning

Tabell 2.7 Anslagsutveckling 1:1 Kommunalekonomisk utjämning

Tusental kronor

2024	Utfall	167 870 852	Anslagssparande	
2025	Anslag	166 750 052 ¹	Utgiftsprognos	166 750 052
2026	Förslag	174 096 852		
2027	Beräknat	174 985 952		
2028	Beräknat	176 915 552		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner och regioner enligt lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning. Anslaget får också användas som ett instrument för ekonomiska regleringar mellan staten och kommunsektorn.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.8 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:1 Kommunalekonomisk utjämning

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	166 750 052	166 750 052	166 750 052
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	7 348 300	8 235 900	10 165 500
varav BP26	6 564 550	10 433 500	11 952 700
– Medicinskt ansvarig för rehabilitering i kommuner	161 250	322 500	322 500
– Skatteavtal Sverige Danmark	69 600	69 600	69 600
– Språkkrav i äldreomsorgen	90 000	165 000	150 000
– Skattefrihet för förmån av laddel och avdrag för drivmedel	70 000	130 000	130 000
– Sänkt skatt på arbetsinkomster och pension	3 890 000	3 890 000	3 890 000
– Ytterligare höjning av beloppsgränsen i reseavdraget	-620 000	-620 000	-620 000
– Enklare och bättre skatteregler för delägare i fåmansföretag	1 080 000	1 080 000	1 080 000
– Regioner: Genomförande av NIS2-direktivet	50 000	50 000	50 000
– Kommuner: Genomförande av NIS2-direktivet	200 000	200 000	200 000
– Avskaffande av nationella prov i lågstadiet			-8 500
– Obligatoriska hyresgarantier för barnfamiljer	34 500	34 500	34 500
– Ett ställföreträdarskap att lita på	60 000	60 000	60 000
– Ett ställföreträdarskap att lita på	-60 000	-60 000	-60 000
– Genomförande av CER-direktivet: kommuner	60 000	60 000	60 000
– Genomförande av CER-direktivet: regioner	15 000	15 000	15 000
– Kommunal anslutning till UBM	15 000	15 000	15 000
– Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner	3 000	3 000	3 000
– Nytt betygssystem			-36 800
– En mer effektiv tillsyn av socialtjänsten	4 000	3 000	3 000
– Vattkoppsvaccin till alla barn under 18 år		43 000	43 000

	2026	2027	2028
– Aktivitetskrav	1 141 000	2 282 000	2 282 000
– Kartläggningsmaterial för svenska som andraspråk		7 500	15 000
– Obligatoriska standardiserade tester			9 500
– Frihetsberövande påföljder för unga	300	1 100	1 100
– Skärpta villkor för friskolesektorn	26 500	62 000	71 000
– Fler verktyg till socialtjänsten när samtycke saknas		469 600	469 600
– Statistikinsamling av resultatutveckling i skolan		2 100	2 100
– Utökad insyn i enskilda huvudmän	19 000	2 000	2 000
– Stärkt trygghet och studiero i skolan	120 400	118 100	118 100
– Drivkrafter för biståndsmottagare	40 000	-89 500	-162 000
– Reglering av lärares undervisningstid		1 283 000	2 565 000
– Utökad undervisningstid genomförs ej			-225 000
– Utredningsfunktion för suicid		1 000	1 000
– Civilt försvar: Lagerhållningsskyldighet – regioner		721 000	721 000
– Civilt försvar: Lagerhållningsskyldighet – kommuner		13 000	13 000
– Mobilförbud i skolan	95 000	100 000	100 000
– Införande av stödundervisning			569 000
Överföring till/från andra anslag	-1 500		
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	174 096 852	174 985 952	176 915 552

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen

Regeringen behandlar i denna proposition nya och planerade regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen. Tidigare beslutade regleringar, samt nya och planerade regleringar, framgår av tabell 2.9.

Övriga ekonomiska regleringar

I avtalet mellan Sverige och Danmark om vissa skattefrågor regleras hur länderna ska kompensera varandra för minskade skatteintäkter till följd av att pendlare mellan länderna beskattas i arbetslandet och inte i bosättningslandet (prop. 2003/04:149, bet. 2003/04:SkU31, rskr. 2003/04:269). Nettot av de utjämningsbelopp som regleras i artikel 6 i avtalet bör fördelas på samtliga kommuner respektive regioner med ett enhetligt belopp per invånare, eftersom de minskade skatteintäkter som följer av pendlingen fördelas på kommunsektorn genom inkomstutjämningen.

För 2026 föreslås att skillnaden mellan nettobeloppet för inkomståret 2022 och motsvarande belopp 2021 regleras genom att anslaget ökas med 69,6 miljoner kronor, varav 44,5 miljoner kronor beräknas avsättas för kommunerna och 25,1 miljoner kronor för regionerna. Fördelningen mellan kommuner och regioner är gjord i förhållande till medelskattesatsen för kommuner respektive regioner. För 2027 och 2028 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

Regeringen aviserar i denna proposition att skatten på arbetsinkomster och pension ska sänkas. Det innebär bl.a. att det förhöjda grundavdraget för dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 66 år ska förstärkas (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 13.1). Förstärkningen medför att det kommunala skatteunderlaget minskar, vilket innebär en minskning av kommunernas och regionernas skatteintäkter. Anslaget ökas till följd av detta med 3,89 miljarder kronor fr.o.m. 2026. Av detta belopp beräknas ca 2,49 miljarder kronor avsättas för kommunerna och ca 1,40 miljarder kronor för regionerna.

Regeringen aviserar i denna proposition att den tillfälliga skattefriheten för förmån av laddel på arbetsplatsen ska gälla permanent fr.o.m. 1 juli 2026 (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 13.4). Att skattebefria en löneförmån innebär att underlaget för skatt på förvärvsinkomster minskar, vilket bl.a. innebär en minskning av kommunernas och regionernas skatteintäkter. Anslaget ökas till följd av detta med 0,07 miljarder kronor 2026. Av detta belopp beräknas ca 0,045 miljarder kronor avsättas för kommunerna och ca 0,025 miljarder kronor för regionerna. Anslaget beräknas öka med 0,13 miljarder kronor fr.o.m. 2027.

I budgetpropositionen för 2025 aviserade regeringen att beloppsgränsen över vilken utgifter får dras av för resor till och från arbetet bör höjas från 11 000 till 13 000 kronor 2026. Regeringen aviserar i denna proposition att beloppsgränsen vid avdrag för resor till och från arbetet i stället bör höjas till 15 000 kronor 2026 (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 13.5). En ytterligare höjd beloppsgräns för avdrag medför att det kommunala skatteunderlaget ökar. Anslaget minskas till följd av detta med 0,62 miljarder kronor fr.o.m. 2026. Av detta belopp beräknas 0,40 miljarder kronor avse kommunerna och ca 0,22 miljarder kronor regionerna.

I denna proposition föreslår regeringen enklare och bättre regler för beskattning av delägare i fåmansföretag (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 13.8). Förslaget innebär att det kommunala skatteunderlaget minskar, vilket innebär en minskning av kommunernas och regionernas skatteintäkter. Anslaget ökas till följd av detta med 1,08 miljarder kronor fr.o.m. 2026. Av detta belopp beräknas ca 0,69 miljarder kronor avsättas för kommunerna och ca 0,39 miljarder kronor för regionerna.

Skatteväxlingar 2026

I systemet för kommunalekonomisk utjämning justeras de länsvisa skattesatserna när skatteväxlingar sker mellan kommuner och regioner. De länsvisa skattesatserna används för att beräkna inkomstutjämningsbidragen och inkomstutjämningsavgifterna. Skatteväxlingar medför också ett behov av att justera fördelningen av statsbidrag mellan kommuner och regioner på anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning*. Vid behov avser regeringen att besluta om en sådan justering i samband med beslutet om regleringsbrev för budgetåret 2026. Justeringen påverkar inte den totala anslagsnivån.

Tabell 2.9 Ekonomiska regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen och övriga regleringar för anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning

Miljoner kronor

	Förslag för kommuner 2026	Beräknat för kommuner 2027	Beräknat för kommuner 2028	Förslag för regioner 2026	Beräknat för regioner 2027	Beräknat för regioner 2028
Anvisat 2025	118 725	118 725	118 725	48 025	48 025	48 025
Regleringar enligt den kommunala finansieringsprincipen i BP26						
Medicinskt ansvarig för rehab (utg.omr. 9 avsnitt 3.5)	161	323	323	0	0	0
Språkkrav i äldreomsorgen (utg.omr. 9 avsnitt 6.5)	90	165	150			
Genomförande av NIS2 (utg.omr. 6 avsnitt 5.5.3)	200	200	200	50	50	50
Avskaffade av nationella prov i lågstadiet (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2)	0	0	-8,5	0	0	0

	Förslag för kommuner 2026	Beräknat för kommuner 2027	Beräknat för kommuner 2028	Förslag för regioner 2026	Beräknat för regioner 2027	Beräknat för regioner 2028
Obligatoriska hyresgarantier till barnfamiljer (utg.omr. 18 avsnitt 3.7.2)	34,5	34,5	34,5	0	0	0
Ställföreträdarskap (utg.omr. 4 avsnitt 3.9.5)	60	60	60	0	0	0
Ställföreträdarskap (utg.omr. 4 avsnitt 3.9.5)	-60	-60	-60	0	0	0
Genomförande av CER- direktiven (utg.omr. 6 avsnitt 5.5.1)	60	60	60	15	15	15
Kommunal anslutning till UBM (utg.omr. 25 avsnitt 2.7.3)	15	15	15	0	0	0
Förbättrad kontroll av privata utförare (utg.omr. 25 avsnitt 2.7.4)	2,5	2,5	2,5	0,5	0,5	0,5
Nytt betygssystem (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2)	0	0	-36,8	0	0	0
Utökad anmälningsskyldighet för kommuner till IVO (utg.omr. 9 avsnitt 6.5)	4	3	3	0	0	0
Vattkoppsvaccin (utg.omr. 9 avsnitt 4.5)	0	0	0	0	43	43
Aktivitetskrav (utg.omr. 9 avsnitt 6.5)	1 141	2 282	2 282	0	0	0
Kartläggningsmaterial för svenska som andraspråk (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2)	0	7,5	15	0	0	0
Obligatoriskt standardiserade tester (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2)	0	0	9,5	0	0	0
Frihetsberövande påföljder för unga (utg.omr. 4 avsnitt 3.8.1)	0,3	1,1	1,1	0	0	0
Skärpta villkor för friskolor (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.5)	26,5	62	71	0	0	0
Fler verktyg till socialtjänsten när samtycke saknas (utg.omr. 9 avsnitt 6.5)	0	469,6	469,6	0	0	0
Statistikinsamling av resultatutveckling ¹	0	2,1	2,1	0	0	0
Utökad insyn i enskilda huvudmän (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.5)	19	2	2	0	0	0
Stärkt trygghet och studiero i skolan (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.3)	120,4	118,1	118,1	0	0	0

	Förslag för kommuner 2026	Beräknat för kommuner 2027	Beräknat för kommuner 2028	Förslag för regioner 2026	Beräknat för regioner 2027	Beräknat för regioner 2028
Drivkrafter för bistånds- mottagare (utg.omr. 9 avsnitt 6.5)	0	-169,5	-242	40	80	80
Reglering av lärares undervisningstid (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2)	0	1283	2565	0	0	0
Sucicidprevention (utg.omr. 9 avsnitt 4.5)	0	0,5	0,5	0	0,5	0,5
Civilt försvar lagerhållning regioner (utg.omr. 9 avsnitt 3.5)	0	0	0	0	721	721
Civilt försvar lagerhållning kommuner (utg.omr. 9 avsnitt 3.5)	0	13	13	0	0	0
Mobilförbud i skolan (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.3)	95	100	100	0	0	0
Stödundervisning (utg.omr. 16 avsnitt 3.5.2)	0	0	569	0	0	0
Tidigare beslutade och förändringar av tidigare aviserade regleringar						
Nedsättning fastighetsskatt nybyggnation	128	256	256	0	0	0
Ökade möjligheter till avsättning i periodiseringsfond	0	107	107	0	60	60
Pensionsgruppens överenskommelse: justerade åldersgränser	-1 803	-1 803	-1 803	-1 017	-1 017	-1 017
Justering bilförmån	-5	-5	-5	-3	-3	-3
Ämnesbetyg – implementering	0	-25	-25	0	0	0
Grundläggande behörighet på yrkesprogram	-42	-42	-42	0	0	0
Planering och dimensionering av gymnasial utbildning	0	-170	-170	0	0	0
Digitala och centralt rättade nationella prov	-71	-71	-115	0	0	0
Skattelättnader cykelförmån	28	28	28	16	16	16
Stärkt rätt till assistans	-196	-392	-392	0	0	0
Stärkta skolbibliotek	216	216	216	0	0	0
Senarelagd åldersgränshöjning för förhöjt grundavdrag	2 109	0	0	1 191	0	0
Ny socialtjänstlag	63	63	63	0	0	0
Uppföljning av betyg i gymnasieskolan	1	1	1	0	0	0
Sjukhusfysiker	0	0	0	50	50	50
Informationsutbyte avseende Komvux	7	7	7	0	0	0

	Förslag för kommuner 2026	Beräknat för kommuner 2027	Beräknat för kommuner 2028	Förslag för regioner 2026	Beräknat för regioner 2027	Beräknat för regioner 2028
Brottsförebyggande arbete enligt socialtjänstlagen	30	30	30	0	0	0
Åtgärder för att stärka samhällsvårdens innehåll	176	176	176	0	0	0
Fler verktyg för socialtjänsten för att stärka skyddet för barn	31	31	31	0	0	0
En effektivare kontaktförbudslagstiftning	8	8	8	0	0	0
Reglering av ansvar för förtroendevaldas trygghet	2,5	2,5	2,5	0,5	0,5	0,5
Sänkt ersättningsnivå för experts katt	19	38	70	11	22	40
Höjd beloppsgräns vid avdrag för resor till och från arbetet	-371	-371	-371	-209	-209	-209
Förbättrade skattemässiga villkor för enskilda näringsidkare	-32	-38	-48	-18	-22	-27
Utökat anhörigstöd	150	300	300	0	0	0
Fast omsorgskontakt i SÄBO	244	487	487	0	0	0
Frihetsberövande påföljder för unga	2	4	4	0	0	0
Tioårig grundskola	0	0	194	0	0	0
Skolor mot brott	68	68	68	0	0	0
Övriga ekonomiska regleringar						
Skatteavtalet Sverige Danmark	44	44	44	25	25	25
Sänkt skatt på arbetsinkomst	2 486	2 486	2 486	1 404	1 404	1 404
Skattefrihet för förmån av laddel	45	83	83	25	47	47
Ytterligare höjning av avdrag vid resor	-396	-396	-396	-224	-224	-224
Enklare skatteregler	690	690	690	390	390	390
Medel till RKA	-1,05	0	0	-0,45	0	0
Summa	124 327	125 513	127 430	49 770	49 473	49 486

¹ I betänkandet Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44) föreslås att standardiserade tester ska genomföras i de obligatoriska skolformerna. Förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen föreslår att 174 096 852 000 kronor anvisas under anslaget 1:1
Kommunalekonomisk utjämning för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till
 174 985 952 000 kronor respektive 176 915 552 000 kronor.

2.8.2 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader

Tabell 2.10 Anslagsutveckling 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader

Tusental kronor

2024	Utfall	5 827 340	Anslagssparande	28
2025	Anslag	6 128 370 ¹	Utgiftsprognos	6 128 670
2026	Förslag	6 364 352		
2027	Beräknat	6 364 352		
2028	Beräknat	6 364 352		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner enligt lagen (2008:342) om utjämning av kostnader för stöd och service till vissa funktionshindrade.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.11 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:2 Utjämningsbidrag för LSS-kostnader

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	6 092 052	6 092 052	6 092 052
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	272 300	272 300	272 300
varav BP26	272 300	272 300	272 300
– Justering av LSS-utjämningsbidrag pga. ny prognos	272 300	272 300	272 300
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	6 364 352	6 364 352	6 364 352

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Statens utgifter för utjämningen av kostnader för verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS-kostnader) motsvaras av utjämningsavgiften som kommuner betalar och som redovisas mot inkomsttitel 7121 *Utgjänningsavgift för LSS-kostnader*. Utgifterna och de sammanlagda utjämningsavgifterna bör överensstämma. Prognosen för anslaget bör utgå från de senast tillgängliga uppgifterna om den beräknade utgiftsnivån i utjämningsystemet.

Omslutningen i utjämningsystemet för LSS-kostnader ökar vanligtvis från ett år till ett annat. Det definitiva utfallet för 2025 fastställdes under våren 2025. Anslagsutgifterna beräknas uppgå till 6 128 370 000 kronor 2025, vilket är 36 318 000 kronor högre än anvisat belopp. I propositionen Höständringsbudget för 2025 (prop. 2025/26:2) föreslås därför att anslaget tillförs 36 318 000 kronor.

Regeringen föreslår att 6 364 352 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Utgjänningsbidrag för LSS-kostnader* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 6 364 352 000 kronor per år.

2.8.3 1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer

Tabell 2.12 Anslagsutveckling 1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer

Tusental kronor

2024	Utfall	7 150	Anslagssparande
2025	Anslag	7 150 ¹	Utgiftsprognos
2026	Förslag	8 650	
2027	Beräknat	7 150	
2028	Beräknat	7 150	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till två organisationer inom det kommunalekonomiska området, Rådet för kommunal redovisning (RKR) och Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). Anslaget får vidare användas till insatser för utveckling av statens styrning av kommuner och regioner.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.13 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:3 Bidrag till kommunalekonomiska organisationer

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	7 150	7 150	7 150
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag	1 500		
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 650	7 150	7 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Staten och SKR har som medlemmar i RKR genom avtal förbundit sig att stödja föreningens verksamhet ekonomiskt med 1 400 000 kronor vardera per år. RKR har ansökt om statligt bidrag med 1 400 000 kronor för 2026 års verksamhet (Fi2025/00699).

Staten och SKR har i avtal förbundit sig att stödja RKA:s verksamhet ekonomiskt med högst 4 550 000 kronor vardera per år. Från och med 2011 stödjer SKR enligt ett tilläggsavtal föreningen med ytterligare 400 000 kronor per år, för att täcka delar av driftskostnaden för databasen Kolada. Från och med 2020 stödjer staten enligt ett tilläggsavtal föreningen med 1 200 000 kronor årligen för föreningens arbete med att vidareutveckla möjligheterna till jämförelser och analyser av effektivitet och ett utökat stöd till kommuner och regioner för att arbeta med detta. RKA har ansökt om statligt bidrag med 7 250 000 kronor för 2026 års verksamhet (Fi2024/02629). Regeringen föreslår att RKA beviljas 7 250 000 kronor i bidrag.

Regeringen föreslår att 8 650 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Bidrag till kommunalekonomiska organisationer* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 7 150 000 kronor per år.

2.8.4 1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner

Tabell 2.14 Anslagsutveckling 1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner

Tusental kronor

2024	Utfall	Anslagssparande	
2025	Anslag	303 000 ¹	Utgiftsprognos 300 889
2026	Förslag	250 000	
2027	Beräknat	250 000	
2028	Beräknat	250 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till enskilda regioner, som syftar till att stärka effektiviteten inom hälso- och sjukvården. Anslaget får även användas för vissa administrativa utgifter kopplade till bidragsgivning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.15 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	250 000	250 000	250 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	250 000	250 000	250 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Syftet med anslaget är att stödja regioner som planerar att vidta åtgärder för att stärka effektiviteten i hälso- och sjukvården genom omstrukturerings- eller effektiviseringsåtgärder i verksamheten och dess administration. Regeringen har beslutat att inrätta en delegation inom Kammarkollegiet för att hantera statsbidraget. Delegationen ska även kunna bistå med analyser, föreslå åtgärder som kan öka verksamheternas effektivitet och sprida goda exempel. Regeringen har noterat frågan om uppdelningen av administration respektive bidragsgivning och avser att återkomma i frågan i budgetpropositionen för 2027.

Regeringen föreslår att 250 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Tillfälligt stöd till enskilda regioner* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 250 000 000 kronor per år.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag

Regeringen bemyndigas att under 2026 för anslaget 1:4 *Tillfälligt stöd till enskilda regioner* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 500 000 000 kronor 2027–2028.

Skälen för regeringens förslag

För att kunna fatta beslut om tillfälligt ekonomiskt stöd till regioner som omfattar längre tid än innevarande budgetår krävs ett beställningsbemyndigande. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2026 för anslaget 1:4 *Tillfälligt stöd till enskilda regioner* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 500 000 000 kronor 2027–2028.

Tabell 2.16 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Tillfälligt stöd till enskilda regioner

Tusental kronor

	Prognos 2025	Förslag 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028
Ekonomiska åtaganden vid årets början		500 000		
Nya ekonomiska åtaganden	500 000	250 000		
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden		-250 000	-250 000	-250 000
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	500 000	500 000		
Beslutat/föreslaget bemyndigande	1 250 000	500 000		

2.8.5 1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn

Tabell 2.17 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn

Tusental kronor

2024	Utfall	Anslagssparande		
2025	Anslag	8 000 ¹	Utgiftsprognos	7 944
2026	Förslag	3 500		
2027	Beräknat	500		
2028	Beräknat	500		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2025 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för

- inrättandet av en statsbidragsportal
- stöd för försöksverksamhet i kommuner och regioner
- stöd för att stärka mindre kommuners kapacitet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 2.18 Förändringar av anslagsnivån 2026–2028 för 1:5 Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn

Tusental kronor

	2026	2027	2028
Anvisat 2025¹	8 000	8 000	8 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-4 500	-7 500	-7 500
<i>varav BP26</i>	-3 000		
<i>– Flytt av medel försöksverksamhet</i>	-3 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 500	500	500

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2024 (bet. 2024/25:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att främja försöksverksamhet i kommunsektorn (se avsnitt 2.5.8) beslutades efter förslag i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8.5) att anslaget skulle ökas med 3 000 000 kronor. Anslaget minskas 2026 med 3 000 000 kronor som flyttas till anslaget 1:7 *Statskontoret* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.

Regeringen föreslår att 3 500 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag för stärkt effektivitet i kommunsektorn* för 2026. För 2027 och 2028 beräknas anslaget till 500 000 kronor per år.